

Zadnji moj dokaz — tega si sam ne prikrivam — menda že precej šepa, zato rajši končujem; kdo naj šepast dalje pleše? Sploh pa sem »priplesal« nazaj tja, odkoder sem se spustil — od jezikoznanstva do jezikoznanstva — vmes sem preletel polje mnogih drugih znanosti. Ali zameri kdo jezikoslovcu, če mu je jezikoslovje začetek in konec premišljavanja, alfa in omega vsega življenja? Tako delajo tudi drugi strokovnjaki, ko opazujejo vse s svojega strokovnega stališča. In tako je prav, samo naj ne pozabijo, da so med črkami alfa in omega tudi še beta, gama, delta in obilo drugih črk, ki tudi zahtevajo svoje pravice; potem prihodnjič rad zaplešem jaz z njimi in okoli njih, ako me le povabijo na svoj ples.

LISTEK.

Naše časopisje, v katerega razvitku se najbolje zrcali naš kulturni napredek, in katero se razrašča kakor naša prosveta sama — spričo mnogih naravnih in umetnih ovir — le polagoma, a vendar zdržema in vztrajno, je v zadnjem času zopet napredovalo. Poleg tega, da so nekateri izmed starih naših listov svojo obliko povečali ali svoje izdaje pomnožili, nam je novo leto rodilo novih časopisov. V Trstu je pričel izhajati tednik »Novi list«, v Gorici in Pulju pa nemški pisana »Adriatische Post«. Dasi sta oba politična časopisa namenjena, da vsaki po svoje posežeta v ljuto borbo, ki jo še vedno morajo biti primorski Slovani proti skrajnje neugodnim odnošajem, smo vendar smatrali za dolžnost, da objavimo njiju postanek tudi našim čitateljem — ne samo zato, ker sta nam oba došla na ogled, ampak tudi zato, ker z veseljem zabeležujemo vsaki novi pojav narodnega življenja bodisi na kateremkoli poprišču. Da smo sicer še vedno prisiljeni, svoje težnje braniti v nemščini, ni vesela prikazen; saj prejasno kaže, da v našem kulturnem stremljenju odločujejo še vedno drugi gospodarji, a ne mi sami. Toda kaj hočemo? Treba je računati z dejanskimi razmerami. Po pravici pa izrečno poudarja »Adriatische Post«, da ni nje namen izdajati lista v klasični nemščini, ampak Nemcem avstrijskim, ki so »dobre volje«, podati sliko o primorskih razmerah. — A program »Novega lista«, ki bode »prizanesljiv proti svojim, a brezobziren proti zlobi sovražnikov«, pozdravljamo tem pristrčneje, ker večina naših političnih listov izvršuje baš nasprotni program. —

Z veseljem sme čitati v 20. in 21. številki lanjskega »Popotnika« v nekem dopisu s Kranjskega predlog o preosnutvi naših obeh pedagoških listov, izmed katerih naj eden (Učiteljski Tovariš) goji zlasti šolsko-politično, a drugi (Popotnik) zlasti pedagoško-znanstveno smer. To je bila že davno naša misel, ki smo jo nekoč tudi razložili gosp. uredniku Učit. Tovariša, in ki jo je le-ta odobril ter jo kolikor, toliko že začel izvrševati, porabljaajoč svoj list zlasti za obrambo gmotnik interesov učiteljskega stanu. Tudi drugi predlog Popotnikovega dopisnika je že deloma uresničen; kajti Popotnik prinaša vobče več pe-

dagoško-znanstvenih sestavkov nego Tovariš, in sicer tudi iz peresa srednješolskih učiteljev (n. pr. Bezjaka, Košana, Lavtarja, Schreinerja). — Da bi pa tisti drugi predlog dopisnikov dobil v istini realno podlago, bi bilo treba pred vsem, da bi prenehala letargija, v kateri je odrevenela večina naših srednješolskih učiteljev, kateri so z ne preštevilnimi častnimi izjemami — suhe veje na drevesu naše narodne prosvete. Bogu bodi potoženo, da je večina naših profesorjev popolnoma očarana in zamaknjena v tujo kulturo, da od samega nje občudovanja čisto zanemarjajo gojitev domače prosvete, in z njo vred tudi domačo govorico, v katero tako radi vpletajo tujščino, češ, da je le-ta za njih duhovite izreke veliko prikladnejša in preciznejša nego materinščina. Faktum je, da je med slovenskimi juristi in medicinci veliko več čuti domače besede, in takisto faktum, da naši ljudskošolski učitelji svoje višje srednješolske kolege nadkriljujejo ne le glede stanovske organizacije, ampak tudi v marljivem razpravljanju metodiških vprašanj. Dočim na tem polju naši ljudski učitelji prav trudoljubivo delujejo — med drugimi so nam izmed sestavkov v zadnjem času ugajali L. Črneja črtice »Iz duševnega življenja otroškega« (v Popotniku) — še vedno smatrajo mnogi naši profesorji proučevanje pedagogike in metodike za nepotrebno, češ, če imajo le znanstveno usposobljenost, vse drugo že samo ob sebi pride . . .

Naj se nam ne očita, da smo zašli od glavnega predmeta! Že davno nam je bilo pri srcu to vprašanje, in baš odkar nam je poverjeno urejevanje leposlovne revije, se nam je še bolj utrdilo prepričanje, da je to prav pereče vprašanje. Kajti baš pri uredniški praksi smo imeli dovolj prilike opazovati to neveselo prikazen; ravno v onem delu slovenske inteligencije, od katerega bi se imeli nadejati največ duševne podpore našemu listu, ravno tam vidimo — sušo. In vendar koliko je baš tu nakopičenega duševnega kapitala, ki bi lahko nesel bogate obresti naši mladi prosveti. Ni nam treba praviti, da nam tu niso na mislih učene strokovne razprave naših profesorjev, s katerimi bi se naš narod vendar ne mogel okoristiti, kakor tudi nima nič dobička od naših učenjakov, kateri, hoteč popolnjevati svojo stroko, pišejo razprave v drugih kulturnih jezikih; posebne razmere, v katerih se nahaja ubogi naš narodič, pač opravičujejo zahtevo, da doprinesejo tisti naši učenjaki nekak »sacrificio d' intelletto« ter ne pišejo v tujih jezikih. Veliko zaslug pa bi si lahko pridobili, bogateč naše slovstvo s poljudnim leposlovnim razpravljanjem svojih strok . . . Toda o tem predmetu smo že toliko govorili, da bi bila vsaka beseda odveč. One naše strokovnjake pa, ki menijo, da bi oskrunjali svojo vedo, ako bi se spustili na feljtonsko polje, dasi v Angležih in Nemcih že vseučiliški profesorji stopajo med narod ter poljudno predavajo — samo en primer: H. Schenkl, profesor na vseučilišču v Gradcu, je poljudno predaval o godbi v starem veku — one gospode pa si usojamo vabiti na drugo poprišče, na katerem ne bodo nič škodovali svojemu učenjaškemu ugledu, a bodo vendar domači stvari koristili: naj se lotijo metodike svojih predmetov. Zlasti sloveniste naših srednjih šol čaka še obilo dela in obile žrtve; kako krvavo nam je potreba za slovenski pouk boljših učnih knjig, premišljenega učnega načrta in napredne učne metode. Ali ni sramoten faktum, da mnogi profesorji sami priznavajo, da neradi poučujejo materinščino, veliko raje latinščino in grščino ali katerikoli jezik, češ, da jim pouk v slovenščini ne nudi dovolj učnih in disciplinarnih sredstev . . .

Za take prepotrebne metodiške razprave bi bil Popotnik najpripravnejše glasilo. Izkratka: našega obširnega razgovora jedrnata vsebina je: naši srednješolski učitelji naj se oklenejo Popotnika, ki jim postani strokovno glasilo za pedagogiko in metodiko.

Slovanske knjižnice snopiča 82. in 83., ki sta izšla dne 15. m. m., sta nam prinesla: Mladost. Korotanska povest. Češki spisala in blagorodnemu gospodu Ivanu Hribarju, ljubljanskemu županu, posvetila Gabriela Preissová. Z dovoljenjem pisateljice poslovenil A. Dermota. S podobo pisateljčino. Cena 36 kr. — Ker namerjamo o Slovanski knjižnici skoro izpregovoriti obširneje, naj zadostuje za danes to kratko nanzanilo.

Ilustrovani narodni koledar za leto 1899. Uredil in izdal Dragotin Hribar v Celju. Cena elegantno vezanemu izvodu 1 gld., broš. 70 kr. Ta izborna urejeni in okusno opravljeni koledar obsega poleg običajne vsebine in navadnega ogleda po svetu životopise in slike naših imenitnih mož (pesnika Koseskega, prof. Blaža Kocena, prof. dr. Jagića, Jerneja Kopitarja, dr. Poklukarja, Palackega, škofa dr. Jegliča), jako zanimivo razpravo »Valvazorjev rod na Spodnjem Štajerskem« iz peresa P. pl. Radicsa in tudi dve mični leposlovni črtici »Na letovišču« (spisal Semen S.) in »Služba« (spisala Zofija Kveder). Izmed pesnikov je Anton Hribar zapel »Slovencem za novo leto« žalostnim domačim razmeram prikladno spravno pesem, A. Aškerc pa krasno indsko legendo »Fakir«, ki naj jo čitajo zlasti oni, katerim je napačna odgoja zatemnila pojem o pravem bistvu človeške narave.

Koledar družbe sv. Mohorja in imenik udov. — Naglaševalo se je že, da je imenik kriv nerodne oblike koledarjeve; zato naj bi se sploh opustil. — K temu pa je pripomniti: meritorne veljave imenik res nima, ali dela vrlo uspešno reklamo za družbo, ki bi posebno med preprostim ljudstvom izgubila mnogo udov, ako bi dotični ne našli svojega imena več »tiskanega«. Zadnja beseda vpliva magiško! — Ako bi bili hudobni, bi tudi lahko rekli, da imamo v imeniku kontrolo o tem, kdo izpolnjuje svojo narodno dolžnost. — Imenik torej naj ostane; da pa dobi koledar priročnejšo obliko, naj se veče imenik z družbenimi poročili posebej, kakor je navada pri »Matici Hrvatski«, z razločkom, da bi se naš imenik pošiljal obenem z družbenimi knjigami, dočim ga »Mat. Hrv.« pošilja nekaj prej. —

Dr. Jos. Tomišek.

Jezikostovčeva prisega. Na ovitku letošnje prve številke »Zvonove« ste povedali, gospod urednik, da Vam je avtor spisa »Vseučilišče v Ljubljani« pisal med drugim to-le: »Vi ste strokovnjak, ako sem prav podučen, v filologiji; in filologi običajno nimajo preveč smisla za mojo stroko; le tako si razlagam, da se Vam moji spisi tako okorni in težki zde.«

Iz teh besed moli ost na filologijo. Nikakor ne bi bil nje vreden sin, če se ne bi zavzel za njo, napadeno sirotico. Preden se pa sprimemo, pokličimo na pomoč boga Herma ali Merkurja, filologije zaščitnika:

»O čuj me, filologov ti gospod!
usliši našo ti molitev,
otmi, otmi svoj sveti rod!
Ti vodi ga v zmagalno bitev,
dodeli srcčno mu boritev —
in — to prisezam — prvo »reč«,